

”Äsch, det är bara att rulla ut bollen!”

En kvalitativ studie om hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment

Adis Alagic
Sara Bayat

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete grundnivå: 49:2021
Idrott och hälsa: 2020-2022
Handledare: Sandra Jederud
Examinator: Bengt Larsson

Sammanfattning

Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats.

- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kursplanen och det centrala innehållet i idrott och hälsa?
- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kunskapskraven i idrott och hälsa?

Metod

Studiens teoretiska utgångspunkt är den salutogena KASAM-modellen. En kvalitativ metod valdes för att få en djupare kunskap och förståelse för frågeställningen. Metoden som valts är semistrukturerade intervjuer där rapportförfattarna utgår från förutbestämda frågor men kan även ställa följdfrågor utifrån respondentens svar. Samtliga respondenter arbetar i år 7-9 i fyra olika kommunala grundskolor i en storstad i Sverige.

Resultat

Bollspel motiveras utifrån att elevernas samarbetsförmåga främjas och att roliga bollspelslektioner kan motivera elever till fysisk aktivitet. Genom att få utöva olika bollspel kan elever lära sig olika komplexa rörelser och få en grund i flera bollsporter. Elever bedöms i hur väl de deltar och hur väl de anpassar sina rörelser till olika aktiviteter. Utöver det bedöms elever i om de kan förebygga skador och beskriva risker som finns i bollspelet samt huruvida de kan sätta upp mål och planera sin träning.

Slutsats

Denna studie förstärker bilden av att bollspel är frekvent förekommande i idrottsundervisningen. Bollspel är ett bra sätt för eleverna att lära sig att kombinera olika kroppsdelar i de bollspelen som förekommer i undervisningen. Bollspel kan främja fysiska förmågor som kondition och styrka men även dansförmåga. Det framkommer dock att bollspelet kan inverka negativt på grund av tävlingsmomentet. Resultatet indikerar även att kursplanen är otydlig och lämnar utrymme för tolkningar vid bedömning.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund.....	6
2.1 Historisk återblick på idrottsämnet i skolan.....	6
2.2 Bollspelets genombrott i idrottsämnet	7
2.3 Bollspelets fyra kategorier	8
2.4 Bollspelet i relation till kursplanen för idrott och hälsa genom åren	9
2.5 Bollspelet i relation till bedömningsstödet för idrott och hälsa	10
3. Tidigare forskning.....	10
3.1 Enklare att undervisa i bollspel än andra moment	10
3.2 Likheten mellan skolidrott och föreningsidrott.....	11
3.3 Svårigheter med bedömning i bollspel.....	11
3.4 Undervisningen i idrott och hälsa ska vara rolig och bekväm	12
3.5 Brist på samtal gällande bollspelets roll i idrottsundervisningen.....	12
4. Teoretiskt perspektiv.....	13
4.1 De tre komponenterna i KASAM	13
4.2 Dynamiska samband mellan komponenterna i KASAM.....	14
5. Syfte och frågeställning	15
6. Metod.....	15
6.1 Val av metod	16
6.2 Urval.....	16
6.3 Datainsamling	17
6.4 Databearbetning	18
6.5 Validitet och reliabilitet.....	18
6.6 Etiska principer	19
7. Resultat	19
7.1 Bollspel kan både främja och motverka samarbetsförmågan	20
7.1.1 Bollspel kan främja elevernas samarbetsförmåga	20
7.1.2 Tävlingsmomentet i bollspel kan motverka samarbetsförmåga	20
7.2 Bollspel skapar intresse och utvecklar elevernas individuella förmågor	21

7.2.1 Bollspel skapar intresse för fysisk aktivitet	21
7.2.2 Eleverna övar på komplexa rörelser i bollspelet.....	22
7.2.3 Eleverna utvecklar fysiska förmågor och dansförmåga.....	23
7.3 Klargörande av bedömning i bollspel	24
7.3.1 Bedömning av komplexa rörelser	24
7.3.2 Förebygga skador och utveckla förmåga till planering	26
7.3.3 Kommunikation kring bedömning och betyg i bollspel	27
8. Diskussion.....	28
8.1 Sättet som idrottslärare i år 7-9 relaterar bollspel som moment till kursplanen och det centrala innehållet	28
8.2 Sättet som idrottslärare i år 7-9 relaterar bollspel som moment till kunskapskraven ..	30
8.3 Metoddiskussion	32
9. Slutsats	32
10. Vidare forskning	33
11. Källförteckning	34
Bilaga 1 - Missivbrev.....	37
Bilaga 2 - Intervjuguide	38
Bilaga 3 - Litteratursökning	39

1. Inledning

Ämnesinnehållet i idrott och hälsa har gått igenom stora förändringar senaste 200 åren men ifrågasätts och kritiserats ständigt i samtida samhällsdebatter (Larsson et. al, 2016). I de två senaste granskningarna av ämnet idrott och hälsa fastställde Skolinspektionen att innehållet i undervisningen var ensidigt och dominerat av bollspel samt bollekar. Skolinspektionen besökte drygt 300 idrottslektioner och kom fram till att nästan hälften av dessa idrottslektioner innehöll just bollspel (Skolinspektionen, 2010). År 2018 genomförde Skolinspektionen en ny kvalitetsgranskning och konstaterade att bollsporterna var lika vanligt förekommande i undervisningen som i tidigare genomförd studie. Det framkom exempelvis att en av skolorna i studien hade haft bollspel i 20 av 30 lektioner under en termin (Skolinspektionen, 2018).

Vad det gäller innehållet i undervisningen är det till stor del genusbundet och anpassat efter pojkar som utövar bollsporter på fritiden. Tävlingsmomentet är högst dominerande under lektionerna där lagbollspel som fotboll, basket, innebandy och brännboll dominerar innehållet. Eleverna uppfattar att syftet med bollspelet är att vinna och blir frustrerade om de får sämre förutsättningar att lyckas, exempelvis vid lagindelningen i början av lektionen. Det uppstår ofta problem kring vilka elever som ska spela i samma lag och hur fördelningen mellan flickor och pojkar ska se ut. Att lagen dessutom har många deltagare leder till att elever inte får likvärdiga förutsättningar att utveckla rörelseförmågorna (Skolinspektionen, 2018).

Individuella prestationer främjas och eleverna tycks lära sig att syftet med undervisningen är att vinna matcher. Enligt idrottslärare själva arbetar de med bollspel och bollekar i syfte att förbättra elevernas kondition och styrka. Samtidigt finns det vissa elevgrupper som blir omotiverade på grund av tävlingsmomentet som gör att förlorare alltid pekats ut under lektionens gång. Ur ett genusperspektiv är flickor mindre benägna att delta på idrottslektionerna om undervisningen ska bedrivas utifrån styrka och prestation vilket gynnar pojkarna i klassen (Skolinspektionen, 2018). Larsson (2016) är inne på samma linje och menar att ett överdrivet bollspel gynnar sportigare elever och pojkar framför flickor.

Elever som har större vana av fysisk kontakt och högt tempo från sitt idrottande på fritiden tar med sig det till skolidrotten. Det resulterar i att vissa elever får bättre förutsättningar på lektionen då de bär med sig erfarenheter från föreningsidrotten. Det tävlingsinriktade

bollspelet kan dessutom öka risken för kränkande särbehandling och sätta prov på skolans värdegrund avseende lika behandling och samma förutsättningar. Kampmomenten i bollspelet gör att det blir ett högt tempo med mycket fysiska inslag vilket i sin tur leder till fula ord och osämja mellan eleverna (Larsson, 2016). Kvalitén på idrottslektionerna försämras och flera idrottslärare i den granskning som återges i Skolinspektionen (2018) berättar att de vill ta bort de negativa inslagen från tävlingsmomenten men att de inte vet hur.

Läroplanen för ämnet idrott och hälsa ger inte stöd för bollspelets dominans och idrottsundervisningen anses därmed ha en vag koppling till kursplanen (Skolinspektionen, 2018). Med tanke på ovanstående är det av intresse att undersöka hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven.

2. Bakgrund

Detta avsnitt består av fem olika underkategorier och ger en historisk återblick på hur tävlingsidrotten samt bollspelet etablerat sig i skolundervisningen under 1900-talet. Vidare presenteras de sporter som ingår i kategorin bollspel samt hur bollspelet som moment förändrats i läroplanerna från 1962 och framåt. Slutligen presenteras bedömningsstödet för idrott och hälsa år 7-9 som är avsett att förse idrottslärare med tydligare direktiv i hur eleverna ska bedömas i bollspelet under nuvarande läroplan.

2.1 Historisk återblick på idrottsämnet i skolan

I början av 1900-talet var den disciplinerande och fysiskt fostrande linggymnastiken alltså dominerande i skolan. Idrotten som folkrörelse fick en allt större utbredning i Sverige och år 1903 bildades Riksidrottsförbundet, idrottsrörelsens nationella förbund. Från början av 1900-talet fram till 1950-talet gick Sverige från att ha 500 idrottsföreningar till 9 500 idrottsföreningar. Samtidigt ökade antalet medlemmar i idrottsföreningarna från 50 000 medlemmar till cirka 800 000 medlemmar (Lindroth, 1987). Medan linggymnastiken ”förfäktades av en övertygad elit hade idrotten en bred folklig förankring och byggde på frivilligt engagemang” (Sandahl, 2013, s. 225).

År 1916 bildades ett specialförbund, skolidrottsförbundet, inom RF som skulle ha översyn över den frivilliga skolidrotten som innefattade idrottsaktiviteter som elever själva fick delta i om de så ville. Antalet registrerade skolidrottsföreningar ökade från 300 till 2 690 i Sverige mellan åren 1930 och 1952 (Sandahl, 2005). I dessa skolidrottsföreningar fanns så kallade

skolidrottsmärken som eleverna kunde få efter en väl utförd prestation. Skolmärkena ansågs inspirera skolidrotten och blev så småningom en del av den ordinarie undervisningen trots att skolidrotten var frivillig under denna tid. Skolidrottsförbundet tillsammans med skolidrottsmärket blev således två stora orsaker till att idrotten fick ett genombrott i skolan (Lundquist Wanneberg, 2004).

Lek och idrott skrevs in i läroplanen år 1919 men trots det tog de fysiska övningarna fortfarande väldigt stor plats under 1930-talet (Lindroth, 1993). Idrotten tog främst plats på idrottsdagarna medan linggymnastiken fortsatte dominera den schemalagda undervisningen. Idrotten sågs som ett komplement till gymnastiken i början av 1900-talet och orsaken till detta var att lärarkåren inte uppskattade idrotten. Det fanns en stark lingiansk tradition man höll fast vid utöver det faktum att lärarna inte hade någon utbildning i idrott (Lundquist Wanneberg, 2004). Med åren skulle lärarkåren däremot gå igenom en förändring då allt fler människor med positiva erfarenheter av idrott sökt sig till läraryrket. Dessa personer valde således att argumentera mer för föreningsidrotten vilket ledde till en förändring över tid. Gymnastiken började långsamt försvinna medan idrotten tog allt större plats i skolan (Sandahl, 2013).

Efter det andra världskriget ersattes det gamla klassamhället med ett kapitalistiskt välfärdssamhälle där tradition och disciplin åsidosattes för individualism och prestation (Englund, 1992). I det kapitalistiska välfärdssamhället ansågs idrotten vara mer lämpad att fostra individer än gymnastik. De nya tankarna banade väg för idrotten och resulterade i att idrotten fick allt större plats i läroplanerna (Sandahl, 2013).

2.2 Bollspelets genombrott i idrottsämnet

I början av 1960-talet skedde en förändring där idrotten började betraktas som ett ämne. Förändringen från linggymnastik till idrott var genomförd och frågor höjdes kring vad skolidrotten skulle innehålla (Sandahl, 2013). Med tiden skulle gymnastiken ersättas av aktiviteter som cirkelträning och hinderbana. Utöver det började aktiviteter baserade på olika idrottsgrenar smyga sig in i skolschemat och ta allt större plats (Johansson, 2000). Tidigare ansågs lokalerna i skolan vara olämpliga för idrottsutövning men efter 1950-talet skedde en ombyggnad av skolornas gymnastiksalar och idrottshallar. De nya lokalerna fick en stor påverkan på undervisningens innehåll. I samband med dessa ombyggnationer prioriterade man bort aktiviteter som inte kunde genomföras i anslutning till idrottslokalen, exempelvis skridskoåkning eller simning (Levin, 1968).

När allt fler skolor fick tillgång till bollspeksplaner blev bollspeksaktiviteter vanligast förekommande i undervisningen. I gymnastiksalarna fanns det målade linjer på golvet som var anpassade för olika typer av bollspel vilket visade läraren vad för aktivitet som kan utföras. Andra faktorer till varför bollspel började dominera allt mer under 1980-talet var att lärares kunskaper och tidigare erfarenheter präglade undervisningen på idrottslektionerna (Engström, 1968). Tidigare hade skolan haft delad undervisning mellan flickor och pojkar men under denna period skedde en förändring där flickor och pojkar började undervisas tillsammans. Bollspel, som var en stor del av pojkarnas undervisning, fortsatte dock få lika mycket utrymme även nu när samundervisning tagit plats (Sandahl, 2005). Olikheten i undervisningsinnehåll mellan flickor och pojkar minskade således då lärare fortsatte bedriva undervisning som innan införandet av samundervisning (Sandahl, 2013).

1991 decentraliserades hela skolsystemet när kommunaliseringsreformen drevs igenom (Sandahl, 2005). Ansvar för skolan flyttades från staten till kommunerna vilket innebar ”färre anvisningar och centrala direktiv” (Sandahl, 2013, s. 230). I tidigare läroplaner utgjordes idrottsämnet av idrottsgrenar men efter decentraliseringen förändrades idrottsämnet. I Lpo94 ersattes idrottsgrenarna av tre olika moment: rörelse/rytm/dans, natur- och friluftsliv samt livsstil/livsmiljö/hälsa. Idrottsgrenarna, bland annat olika typer av bollspel, tillhörde det första momentet i denna läroplan. I denna läroplan lades det mer vikt vid att skapa förutsättningar för en mer hälsosam livsstil (Sandahl, 2005).

Trots den nya läroplanen år 1994 var det ingen större förändring på aktiviteterna som praktiserades under idrottslektionerna de kommande åren. Dans och friluftsliv utfördes visserligen mer i början av 2000-talet än på 1980-talet men bollspel och fysisk träning stod fortfarande i centrum. Orsaken till detta är att idrottslärarkåren valde att lita mer på sina egna erfarenheter och sin utbildning än att försöka tolka och formulera det som stod i läroplanen (Sandahl, 2005). Sandahl (2013) beskriver även hur undervisningen i idrott och hälsa under 2000-talet varierade stort då läroplanen inte fick samma genomslagskraft i alla skolor. Exempelvis blir friskolorna begränsade då lokalfrågorna gör att de inte har möjlighet till att ha idrott enligt läroplanen. Friskolor som saknar tillgänglighet till lokaler kan inte genomföra samma idrottsundervisning som en kommunal grundskola med tillgång till gymnastiksal.

2.3 Bollspelets fyra kategorier

För att få en förståelse för vilka typer av bollspel som tagit plats i idrottsundervisningen genom åren presenteras bollspelets fyra kategorier utifrån deras spelidé: målspelel, nätspel,

slagspel och träffspel. I *målspel* rör sig spelare fritt över alla områden och försöker göra fler mål än vad motståndarna gör. Ett exempel på ett populärt målspel är fotboll. I *nätspel* håller man sig till sin planhalva då planen delas av ett nät. Man försöker vinna poäng genom att göra det så svårt som möjligt för motståndaren som ska slå tillbaka bollen. Ett exempel på ett nätspel är tennis (Yttergren, 1996).

Slagspel är en blandning av löpning, slag, kastande och fångande där man har ett innelag och ett utelag. Efter en viss tid byter lagen plats med varandra. Detta kan man se exempelvis i sporter som baseboll och brännboll. I *träffspel* är målet att man ska försöka pricka rätt vilket man kan göra både individuellt och i lag. Exempel på träffspel är golf och bowling (Yttergren, 1996).

2.4 Bollspelet i relation till kursplanen för idrott och hälsa genom åren

Innehållet i den svenska skolans läroplaner har förändrats mycket genom åren. Både i Lgr62 och Lgr69 var bollspel med som ett huvudmoment i kursplanen för gymnastikämnet och det var inte mycket som skiljde läroplanerna åt. I Lgr69 stod det exempelvis att högstadieläverna ska få öva på ”teknik- och taktikövningar, lagspel, individuella bollspel” (Skolöverstyrelsen, 1969, s. 166).

I Lgr80 ändrades ämnets namn från gymnastik till idrott men bollspel var fortfarande ett huvudmoment. Tillhörande delar var ”teknik- och samspelsövningar, lagspel” (Skolöverstyrelsen, 1980, s. 166). I denna läroplan var bollekar ett nytt moment men likt bollspel skulle eleverna få öva på samma färdigheter. Genom bollekar skulle eleverna ”få öva på känslan för teknik och samspel” (Skolöverstyrelsen, 1980, s. 166). I andra delar av läroplanen stod det att elever ska ”bli förtrogna med idrottsgrenar som de både under sin uppväxt och som vuxna kan ägna sig åt under sin fritid” (Skolöverstyrelsen, 1980, s. 49).

I Lpo94 bytte ämnet namn från idrott till idrott och hälsa. Bollspel försvann helt och hållet och ersattes av det nya kunskapsområdet som kallades för rörelse, rytm och dans (Utbildningsdepartementet, 1994). I Lgr11 har ämnet sedan fortsatt på samma spår med tre olika kunskapsområden: rörelse, hälsa och livsstil samt friluftsliv och utevistelse. Bollspel utgör således inget huvudmoment i läroplanen utan hör istället ihop med rörelsemomentet (Skolverket, 2011).

2.5 Bollspelet i relation till bedömningsstödet för idrott och hälsa

För att få en förståelse för hur idrottslärare kan bedöma eleverna i bollspel presenteras bedömningsstödet för årskurs 7-9. Där ges konkreta exempel på vilka krav som ställs på en elev i bollspelet och hur en elev bedöms utifrån sina insatser (Skolverket, 2012). Det står bland annat att eleven ska kunna ”delta i bollek eller -spel som ställer krav på anpassning till aktivitet och sammanhang så att din medverkan leder till att leken/spelet når sitt syfte” (Skolverket, 2012, s. 8). Elevens förmåga till samspel med andra i laget och vilka strategier eleven använder under spelets gång är således det som hamnar i fokus. I de konkretiserade bedömningsaspekterna står det exempelvis för betyget E att eleven är ”delaktig och medverkar i viss mån till att leken/spelet når sitt syfte” men även att eleven ”deltar i ett begränsat samspel med andra personer” (Skolverket, 2012, s. 9).

I bedömningsstödet för årskurs 7-9 kan man läsa att rörelsemomentet ska skapa ett intresse för eleverna att vara fysiskt aktiva (Skolverket, 2012). Wiorek (2007) skriver i sin intervjustudie om hur idrottslärare genom bollspel försöker skapa rörelseglädje så att eleverna bibehåller sitt intresse för fysisk aktivitet över tid. Tidén (2009) skriver om hur man genom bollspelet alltid tränar fysiska förmågor som koordination, balans, styrka och kondition. Wiorek (2007) menar att eleverna genom roliga bollspelslektioner stimuleras till att vilja fortsätta träna på sin fritid vilket leder till fysisk hälsa både nu och i framtiden.

3. Tidigare forskning

I följande avsnitt behandlas tidigare forskning avseende bollspelets roll i idrottsundervisningen. Områden som berörs är varför bollspel tar en dominerande plats i skolidrotten, hur föreningsidrotten präglar skolidrotten, idrottslärares svårigheter med att bedöma i bollspel, idrottslärares vilja att göra roliga lektioner för eleverna och elevernas brist på förståelse för vad de ska lära sig i bollspelet.

3.1 Enklare att undervisa i bollspel än andra moment

En förklaring till varför det är så mycket bollspel i undervisningen är för att det blir enkelt för idrottsläraren att luta sig tillbaka på det hen själv behärskar. Har idrottsläraren stora erfarenheter av bollspel tidigare i sitt liv är det sannolikt att denne tar med sig det ut i arbetslivet. Det finns ett motstånd hos idrottslärarna till att undervisa i moment som de inte behärskar fullt ut (Lundvall & Meckbach, 2004). Att idrottsläraren ska våga ändra undervisningsformen ”kräver en stor psykologisk mognad och trygghet” (Thedin-Jakobsson,

2004, s. 115). Redelius et. al (2015) skriver i sin studie om hur ett ämnesinnehåll är djupt rotat i vanor och traditioner. Det leder i sin tur till att idrottslärare ser bollspelet som ett naturligt och självklart val när det kommer till val av aktivitet på lektionerna.

3.2 Likheten mellan skolidrott och föreningsidrott

Idrott och hälsa beskrivs som ett ämne i innehållskris då undervisningen i idrott och hälsa alltmer liknar de idrottsföreningar som elever deltar i på sin fritid (Karlefors, 2002). Elever tycks exempelvis tro att syftet med bollspelet på idrotten är att vinna matchen (Larsson, 2004). Idrottslärare försöker motverka detta genom att tona ned tävlingsmomentet och prestationskraven på eleverna i sina idrottslektioner. Trots att lärare inte aktivt sätter tävlingsmomentet i fokus verkar eleverna själva göra det vilket leder till att det alltid pekas ut vinnare och förlorare på lektionerna (Thedin-Jakobsson, 2004).

Karlefors (2002) ifrågasätter bollspel som moment i idrottsundervisningen och menar att eleverna istället bör få kunskaper om hur man kan påverka sin egen fysiska hälsa då det ingår i kursplanen för idrott och hälsa. Istället för att spela bollspel där tävlingsmomentet hamnar i fokus kan man lära eleverna om värdet i aktiviteter som promenader, cykling, jogging, motionsgymnastik och friluftsliv. Karlefors (2002) nämner dock att det finns fördelar med bollspel, exempelvis att det är en aktivitet majoriteten av eleverna tycker om och att det går att genomföra i de svenska skolornas lokaler.

3.3 Svårigheter med bedömning i bollspel

Idrottslärare bär med sig erfarenheter från tidigare läroplanen, Lpo94, där bollspel var en stor del av innehållet i undervisningen. Idrottslärarna i studien beskriver rörelseförmågan som kärnan i ämnet vilket kan förklara varför bollspel tar lika stor plats som under den tidigare läroplanen. Dock tycks det finnas tveksamheter kring hur eleverna ska bedömas i rörelsemomentet som bollspelet är en del av. Lärarna i denna studie menar att den senaste läroplanen, Lgr11, utgörs av diffusa ramar som lämnar utrymme för egen tolkning inom idrottsämnet. Lärarna beskriver det som att de inte vet hur de ska värdera de olika rörelseförmågorna inom ämnet och att Skolverket inte ger tydliga riktlinjer. Det kan i sin tur leda till att det inte blir en likvärdig betygsättning och att bedömningen kan variera från lärare till lärare beroende på hur kursplanen har tolkats (Sejer, 2014).

Annerstedt och Larsson (2010) är inne på samma linje och skriver att idrottslärare tycks ha svårt för bedömning i ämnet idrott och hälsa. En lärare i studien medgav att hon använder sig

av sin magkänsla då kursplanen inte anses ge tillräckliga direktiv. Många idrottslärare förlitar sig på tidigare erfarenheter och har en egen procedur för hur eleverna ska bedömas i rörelsemomentet. Majoriteten av idrottslärarna i studien lyfte att elevernas attityder och beteenden på lektionerna låg till grund för betygssättningen. Idrottslärare tycks ha låga krav när det kommer till bedömning och ger elever ett godkänt betyg så länge de är ombytta och fysiskt aktiva under lektionerna (Annerstedt & Larsson, 2010).

3.4 Undervisningen i idrott och hälsa ska vara rolig och bekväm

Det viktigaste för idrottslärarna är att eleverna tycker att ämnet idrott och hälsa är roligt (Thedin-Jakobsson, 2004). Lärarna vågar exempelvis inte utöva aktiviteter som gymnastik och dans då det ”finns ... en risk att eleverna tröttnar” (Thedin-Jakobsson, 2004, s. 114). Andra aktiviteter än bollspel kräver dessutom en högre motorisk förmåga som de flesta elever inte besitter. Det leder i sin tur till att elevernas brister synliggörs vilket gör att eleverna känner sig utsatta framför både lärare och klasskamrater (Thedin-Jakobsson, 2004). Även i Redelius et. al (2015) studie lyfter idrottslärarna vikten av att eleverna måste känna sig bekväma med huvudaktiviteten. Ur lärarens perspektiv kan det därför vara smidigare att hålla i en lektion med bollspel än en lektion med allsidig träning.

3.5 Brist på samtal gällande bollspelets roll i idrottsundervisningen

I en studie av Redelius et. al (2015) återges det att idrottslärare inte lägger ner tid på att förklara för eleverna vad det är de ska lära sig i bollspeletsundervisningen. En förklaring till det kan vara att bollspelet präglas av ett tävlingsmoment som överskuggar lektionens syfte och får elever att tro att de måste vinna. I andra moment som dans och styrketräning är det enklare för idrottslärare att klargöra för eleverna vad de specifikt ska lära sig då det inte finns ett tävlingsmoment (Redelius et. al, 2015).

En annan förklaring till varför det är brist på samtal i bollspelet är för att idrottslärare vill påbörja de fysiska aktiviteterna så fort som möjligt. En lärare i studien förklarar att han är rädd att eleverna inte ska tycka om idrottslektionerna om han pratar allt för mycket. Det finns en rädsla hos idrottslärarna om att överkomplicera lektionerna genom mer samtal och reflektion. I de exempel där idrottslärarna kunnat klargöra för eleverna vilka förmågor de övar på har elevernas förståelse ökat mer för vilka kunskapskrav som ställs på dem. I de sammanhang då förmågorna inte klargörs av idrottsläraren, exempelvis i bollspelet, tycks eleverna inte förstå vad de ska lära sig (Redelius et. al, 2015).

4. Teoretiskt perspektiv

I denna uppsats används KASAM, en förkortning för känsla av sammanhang, som analysverktyg. Det är en salutogen teori som menar att en individ mår bra av att känna sig meningsfull i en begriplig och hanterbar situation. Ju högre KASAM, desto bättre förutsättningar har individen för att hantera motgångar och stress. Styrkan i sambandet mellan dessa komponenter utgör en stark KASAM vilket i sin tur leder till god hälsa (Antonovsky, 2005).

Resultatet i denna studie kommer att granskas med hjälp av KASAM-modellen. Detta teoretiska perspektiv används för att ge en djupare analys av hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven. KASAM-modellen används således för att visualisera på vilket sätt undervisning innehållande bollspelet som moment genererar mening hos eleverna i årskurs 7-9. Nedanför beskrivs de tre komponenterna i KASAM mer djupgående.

4.1 De tre komponenterna i KASAM

Begriplighet handlar om att individen förstår vad det är som ska göras. Genom en hög begriplighet har individen lättare att undvika överraskningar då framtida scenarion kommer att upplevas som förutsägbara. Med hjälp av denna komponent blir situationen mer strukturerad och begriplig. Exempelvis behöver det vara tydligt för individen vilka krav som ställs på en och hur man ska agera för att möta de kraven (Antonovsky, 2005).

Hanterbarhet kretsar kring att individen vet vad hen ska göra i situationen samt hur hen kan använda sina resurser och förmågor på bästa sätt. Det kan vara olika erfarenheter man har med sig när man ska handskas med nya utmaningar som man möter under livets gång. Genom de resurser man har kan man möta de krav som ställs på en. Det kan vara resurser man själv har kontroll över, exempelvis fysiska och mentala resurser, men även resurser man inte har kontroll över, exempelvis ens vänner eller kollegor. Individen behöver dessutom känna att det finns en möjlighet till att använda de resurser man har (Antonovsky, 2005).

Meningsfullhet syftar till att skapa motivation och stärka den generella känslan av meningsfullhet. Till denna komponent hör till att vara delaktig i ett sammanhang och känna att man spelar en större roll. Meningsfullhet brukar beskrivas som en motivationskomponent då mycket handlar om vad som anses vara viktigt och vad som engagerar individen känslomässigt i livet. Det ska kännas värt att investera energi i situationen och utmaningar

ska ses som något välkomnande istället för att ses som bördor. Känner individen sig uppskattad för sin arbetsinsats exempelvis kan meningsfullheten stärkas avsevärt. Annat som kan bidra till hög meningsfullhet hos individen är tydliga mål men även starka och meningsfulla relationer med andra människor (Antonovsky, 2005).

4.2 Dynamiska samband mellan komponenterna i KASAM

Dessa tre komponenter får olika inverkan på individen beroende på hur just samverkan mellan de tre komponenterna ser ut. Olika kombinationer ger olika utfall på individens känsla av sammanhang. Nedanför redovisas olika samband som Antonovsky (2005) har analyserat vidare. Begreppet prediktion används för att försöka förutspå hur individens känsla av sammanhang kan utvecklas (Antonovsky, 2005).

De två sambanden i tabell 1 är lika på så vis att individen har hög begriplighet men låg hanterbarhet. Antonovsky (2005) beskriver detta samband som instabilt då det är den sista komponenten, meningsfullhet, som kommer att avgöra i vilken riktning ens känsla av sammanhang rör sig åt. Är individen engagerad och ”förstår de problem som man ställs inför, kommer det att finnas en stark motivation att söka efter resurser” (Antonovsky, 2005, s. 49). Finns det en hög meningsfullhet har individen ökade chanser till att få en högre känsla av sammanhang. Finns motivationen däremot inte där kommer sökandet efter resurser utebli vilket gör att individen riskerar att få en låg känsla av sammanhang (Antonovsky, 2005).

Tabell 1. Meningsfullhetens påverkan på individens känsla av sammanhang vid hög begriplighet och låg hanterbarhet.

Begriplighet	Hanterbarhet	Meningsfullhet	Prediktion
Hög	Låg	Hög	Hög KASAM
Hög	Låg	Låg	Låg KASAM

De två sambanden i tabell 2 visar att meningsfullhet än en gång är den viktigaste komponenten. Antonovsky (2005) beskriver första sambandet med hög begriplighet, hög hanterbarhet och låg meningsfullhet som en individ som inte bryr sig. Individen känner till spelets regler och vilka resurser man har men saknar motivation och riskerar därför att få en låg känsla av sammanhang. I exemplet med låg begriplighet, låg hanterbarhet men hög meningsfullhet kommer individen däremot att engagera sig i sitt sökande både efter förståelse

men även sina egna resurser. I detta samband finns det således en ökad chans för en högre känsla av sammanhang (Antonovsky, 2005).

Tabell 2. Meningsfullhetens påverkan på individens känsla av sammanhang vid varierande begriplighet och hanterbarhet.

Begriplighet	Hanterbarhet	Meningsfullhet	Prediktion
Hög	Hög	Låg	Låg KASAM
Låg	Låg	Hög	Hög KASAM

Antonovsky (2005) drar således en slutsats att meningsfullhet är den viktigaste komponenten i alla sammanhang. Utan meningsfullhet blir varken hög begriplighet eller hög hanterbarhet långvarig. Är individen motiverad kommer hen att göra allt för att försöka förstå situationen men även finna resurser. Sambandet mellan begriplighet och hanterbarhet är särskilt starkt då individen behöver ha en klar bild av vilka krav som ställs samt uppleva att man med hjälp av sina resurser möter de kraven. Därför anses begriplighet vara den näst viktigaste komponenten då man behöver förstå situationen man ställs framför innan man försöker hantera den. Han poängterar dock att hanterbarhet inte ska anses vara oviktigt då låg hanterbarhet kan leda till låg meningsfullhet (Antonovsky, 2005).

5. Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats.

- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kursplanen och det centrala innehållet i idrott och hälsa?
- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kunskapskraven i idrott och hälsa?

6. Metod

I följande del behandlas val av metod, urval, datainsamling, databearbetning, validitet och reliabilitet samt etiska principer.

6.1 Val av metod

Då syftet med denna studie är att undersöka hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven har en kvalitativ metod valts. Genom detta tillvägagångssätt har rapportförfattarna ämnat få en djupare kunskap och förståelse för frågeställningen. Metoden som valts är semistrukturerade intervjuer där rapportförfattarna inledningsvis utgår från förutbestämda frågor men kan även ställa följdfrågor utifrån respondentens svar. Frågorna i intervjuguiden behöver dessutom inte besvaras i en bestämd ordning i enlighet med Patel och Davidson (2011).

Frågorna i intervjuguiden har formulerats utifrån studiens frågeställningar. De inledande frågorna i intervjuguiden är personliga frågor kring respondentens ålder, utbildning och arbetslivserfarenheter. Resterande frågor har formulerats för att få en förståelse för hur idrottsläraren motiverar sitt val av bollspel i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven i ämnet idrott och hälsa. Frågeområdena har ansetts vara relevanta för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Genom en intervju kan man enklare få en förståelse för problemområdet i relation till respondenternas egna erfarenheter och uppfattningar i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008).

6.2 Urval

De respondenter som intervjuades var fyra idrottslärare, tre män och en kvinna. Rapportförfattarna har utgått från ett bekvämlighetsurval och kontaktat idrottslärare i sin omgivning. Rapportförfattarna har försökt få tag på deltagare till studien på ett effektivt och snabbt vis för att kunna påbörja datainsamlingsprocessen i enlighet med Hassmén och Hassmén (2018). Efter de genomförda intervjuerna ansågs fyra respondenter vara ett tillräckligt stort urval för att besvara forskningsfrågorna. En teoretisk mättnad uppnåddes efter de fyra intervjuerna då rapportförfattarna ansett att datainsamlingen är tillräcklig och att inga fler intervjuer skulle kunna bidra till ny kunskap i enlighet med Bryman (2011).

Alla fyra idrottslärare arbetar i år 7-9 i fyra olika kommunala grundskolor i en storstad i Sverige. I tabell 3 presenteras alla respondenter utifrån kön, ålder, utbildning och antal år som idrottslärare. Respondenternas namn har bytts ut till fiktiva namn för att skydda deras anonymitet.

Tabell 3. Sammanställning av respondenterna i studien.

Respondent	Kön	Ålder	Behörig idrottslärare	Antal år som idrottslärare
Erika	Kvinna	39 år	Ja	14 år
Filip	Man	38 år	Ja	15 år
Linus	Man	30 år	Ja	6 år
John	Man	33 år	Ja	8 år

Alla lärare tillfrågades om deltagande i studien via e-post. I e-posten inkluderades information om studiens syfte, hur lång tid intervjun beräknades ta samt hur deras svar kommer att hanteras. En samtyckesblankett skickades ut inför intervjun och skickades tillbaka med underskrift över e-post i samband med intervjun.

6.3 Databesamling

Idrottslärarna hade möjligheten att bli intervjuade antingen på plats eller digitalt men alla respondenter valde det senare alternativet. Varje intervju tog cirka 30-35 minuter och genomfördes enskilt av rapportförfattarna via Zoom. Hassmén och Hassmén (2008) beskriver att intervjun bör pågå under drygt 30-35 min för att inte avskräcka deltagarna från att delta i studien. Alla respondenter var på plats i skolan vid intervjuerna varav två respondenter intervjuades mellan lektionerna medan de två andra respondenterna intervjuades efter arbetstid. Respondenterna var medvetna om att intervjun skulle spelas in sedan tidigare.

Databesamlingen inleddes med en pilotintervju för att utvärdera frågeställningar och den utformade intervjuguiden. Efter den genomförda pilotintervjun ändrades ordningen på frågorna i intervjuguiden för att få ett bättre flyt. Frågeordningen ändrades men svaren från pilotintervjun behölls då svaren ansågs giltiga för studien.

6.4 Databearbetning

Transkribering av intervjuerna påbörjades dagen efter de första två intervjuerna. Rapportförfattarna har delat upp ansvaret för intervjuerna och transkriberingarna. Intervjuerna transkriberades ord för ord och lyssnades igenom flera gånger för att säkerställa att ingenting av värde försvinner. Efter att alla fyra intervjuer hade transkriberats påbörjade rapportförfattarna med kodningen.

Alla transkriberingar samlades i ett och samma dokument i Word för att enklare kunna hitta övergripande teman. Respondenternas svar färgmarkerades med tre olika färger: rött, blått och grönt. Rapportförfattarna skapade ett kategoriseringsschema i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008) där varje färg i dokumentet representerade ett tema. På så vis kunde rapportförfattarna kategorisera svaren. Respondenternas svar jämfördes sedan med varandra för att hitta likheter och skillnader och därigenom skapa övergripande beskrivningskategorier. Under de övergripande beskrivningskategorierna har ytterligare underkategorier tillkommit.

6.5 Validitet och reliabilitet

Respondenterna hade lång erfarenhet inom yrket och specifikt bollspelsundervisningen i idrott och hälsa vilket förstärker trovärdigheten i denna studie. Respondenternas egna erfarenheter och tankar bidrar således till att få svar på studiens frågeställningar. Informationen som gavs till respondenterna var tydlig både inför och under pågående datainsamling vilket stärker studiens validitet. Andra faktorer som stärker validiteten är att rapportförfattarna fångat fenomen som är av intresse för studien i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008).

För att säkerställa en hög tillförlitlighet har rapportförfattarna eftersträvat att frågorna i intervjuguiden ska vara tydliga i enlighet med Patel och Davidson (2011). Rapportförfattarna har lagt ner mycket tid på datainsamling, transkribering och kodning för att få fram relevanta svar för studiens frågeställningar i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008). Intervjuerna har dessutom transkriberats noggrant för att inte presentera en felaktig bild av respondenterna.

Då intervjuerna genomförts var och en har rapportförfattarna initialt skapat egna tolkningar av intervjuerna och det transkriberade materialet. När kodningen påbörjades lyfte rapportförfattarna sina tolkningar för varandra i syfte att komma överens om en gemensam tolkning av respondenternas svar. Reliabiliteten anses därmed vara hög då rapportförfattarna

har en god överensstämmelse vad gäller tolkningen av all intervjudata. Studiens reliabilitet kan förstärkas ytterligare om andra forskare upprepar denna studie och uppnår likartade resultat i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008).

Rapportförfattarna har strävat efter att ha så öppna frågor som möjligt i intervjuguiden i ett försök att inte påverka respondenternas svar. Samma rapportförfattare som genomfört intervjun tog även på sig ansvaret att transkribera den för att undvika missförstånd i enlighet med Hassmén och Hassmén (2008). Då rapportförfattarna uppnått en teoretisk mättnad anses studiens syfte ha uppnåtts vilket skapar en god validitet.

Faktorer som kan påverka validiteten negativt är att rapportförfattarna saknat närhet till respondenterna i och med att intervjuerna genomförts över Zoom. Eventuella konsekvenser av detta tillvägagångssätt är att respondenterna ger svar som inte är sanningsenliga. Det kan vara så att de intervjuade idrottslärarna exempelvis inte vill bidra till att förstärka bilden av att idrottslektionerna domineras av bollspel. Det gör att studien i sin tur får ett snedvridet resultat som inte speglar verkligheten. Det är viktigt att nämna att resultatet i studien är giltigt för detta urval men att en generell slutsats inte kan dras.

6.6 Etiska principer

Utifrån ett etiskt perspektiv har rapportförfattarna följt de fyra etiska principerna som är följande: informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Informationskravet handlar om att de intervjuade ska informeras kring syftet med forskningsuppgiften. Samtyckeskravet innebär att de intervjuade får bestämma över sin medverkan i undersökningen och att de när som helst kan avbryta sitt deltagande.

Konfidentialitetskravet kretsar kring att alla deltagare får största möjliga konfidentialitet på så vis att inga obehöriga kan ta del av deras personuppgifter. Nyttjandekravet handlar om att all insamlad data enbart används för studiens ändamål och inga andra syften (Vetenskapsrådet, 2002).

7. Resultat

Utifrån den genomförda kodningen har tre övergripande teman identifierats. Under respektive tema har kodningen dessutom resulterat i tillhörande underkategorier. I följande del beskrivs hur bollspel kan främja och motverka samarbetsförmågan, skapa intresse för fysisk aktivitet och utveckla elevernas individuella förmåga. Idrottslärarnas klargörande avseende bedömning i bollspel kommer också att beröras i följande avsnitt.

7.1 Bollspel kan både främja och motverka samarbetsförmågan

Detta avsnitt utgörs av två kategorier och beskriver hur bollspel både kan främja och motverka samarbetsförmågan. Respondenterna beskriver att bollspel har som syfte att utveckla samarbetsförmågan hos eleverna men att tävlingsmomentet kan vara en utmaning i idrottsundervisningen.

7.1.1 Bollspel kan främja elevernas samarbetsförmåga

Alla respondenter var överens om att bollspel var svårt att motivera i relation till kursplanen då bollspel inte berörs specifikt i kursplanen. Det framkom att samtliga respondenter gjort egna tolkningar av hur bollspel kan implementeras i idrottsundervisningen. Samtliga respondenter beskrev att lagbollspel kan stärka gruppen och leda till bättre sammanhållning i klassen då eleverna får öva på att samarbeta. En av respondenterna beskriver:

“Jag kan motivera val av bollspel utifrån att man ska samarbeta. Många elever behöver få rörelse och de är ovana vid olika typer av rörelser generellt. En fördel är att bollspel ofta är i lagsporter och då utvecklar man ett samarbete med andra elever samtidigt som man får en förståelse för aktiviteten, idrotten eller för sporten.”

(Filip)

7.1.2 Tävlingsmomentet i bollspel kan motverka samarbetsförmåga

Samtliga respondenter beskriver att en utmaning med bollspel är tävlingsmomentet och dess negativa följd effekter. En respondent berättar hur han försöker motverka detta genom att undvika vissa typer av bollspel:

“De bollspel som eleverna inte har särskild stor erfarenhet av leder faktiskt till bättre samarbetsförmåga på lektionerna. När det är fotboll exempelvis kan tävlingsmomentet dominera och då är det lätt hänt att det blir väldigt tjafsigt. Man måste vara försiktig med att ha för mycket av de aktiviteter som eleverna själva utövar på fritiden. Är det en ny bollek behöver alla engagera sig lite extra och då kan samarbetsförmågan utvecklas.”

(John)

En respondent är inne på samma linje och menar att tävlingsmomentet i bollspelet gör att vissa elever drar sig undan. Respondenten förklarar:

“Jag tror att många av eleverna har en tävlingsperson inom sig och är vinnarskallar, inte minst de eleverna som kommer ifrån en föreningsidrott där det är viktigt att vinna. Elever kan spela fult, ibland spela över gränsen för att vinna matchen. Att minska just vinnarskallementaliteten är en utmaning. Jag kan ibland känna att vissa elever drar sig undan för att de kan tycka att det är jobbigt med tävling.”

(Filip)

En annan respondent stärker bilden av att tävlingsmomentet är en utmaning och berättar om hur tjejer tenderar att dra sig undan på grund av tävlingsmomentet:

“Tyvärr är det många tjejer som kommer lite i skymundan då killarna har en bestämd uppfattning om att det är viktigt med match och att vinna. De tysta och lite försiktiga tjejerna kommer lite i skymundan för att de tycker att det är obehagligt när det flyger bollar eller studsar bollar. Alla vet ju att en basketboll är hård.”

(Erika)

Samtliga respondenter är överens om att bollspelsundervisningen behöver vara behaglig och trygg för alla elever. En respondent berättar att undervisningen inte får vara utpekande på något vis och att undervisningen ska vara så bekväm som möjligt. En respondent utvecklar detta vidare:

“Jag försöker göra undervisningen rolig och göra det så välkomnande som möjligt så att inte elever ska känna att det är obehagligt. Vissa kanske inte kan jobba framför andra, då får man hitta en lösning... kanske låta dem jobba vid sidan, kanske man har ett extra rum och låter dem jobba där inne. Så att de ändå får göra det som ska göras.”

(Linus)

En respondent skiljer sig från ovanstående respondenter och menar att det är svårt att få en behaglig och trygg bollspelslektion då hela bollspelets fundament är tävlingsmomentet. Respondenten menar att elever inte springer eller rör på sig lika mycket om tävlingsmomentet tas bort. Respondenten beskriver att idrottsläraren därför bör försöka hitta andra sätt att främja respekten mellan eleverna. Respondenten utvecklar:

“Jag tänker mycket på det här med skolans värdegrundsuppdrag, att man via bollspel kan lära eleverna att tänka demokratiskt. Att de exempelvis röstar om vilken aktivitet de vill köra under dagens lektion. Eller i andra moment där deras röst får höras och påverka undervisningen, exempelvis i uppvärmningen. Man får lära sig att man ibland får sin vilja igenom och att man ibland inte får det.”

(John)

7.2 Bollspel skapar intresse och utvecklar elevernas individuella förmågor

Detta avsnitt utgörs av fyra olika kategorier och beskriver hur bollspelet kan skapa ett intresse för fysisk aktivitet och utveckla elevernas individuella förmågor. Respondenterna beskriver att bollspel inkluderas i undervisningen för att utveckla elevernas förmåga till komplexa rörelser och för att utveckla fysisk förmåga. Det framkommer även att bollspel kan utveckla elevernas förmåga till att utföra dansmoment.

7.2.1 Bollspel skapar intresse för fysisk aktivitet

Alla respondenter är ense om att de försöker skapa mycket variation i bollspelsundervisningen. Det framkom dock att respondenterna använder sig av olika metoder för att skapa variation. En av respondenterna beskriver att idrottsläraren exempelvis kan utöva bollekar och bollsporter både i mindre och i större grupper. Samtliga respondenter

beskrev att de vill ge eleverna en grund i olika bollspel samt skapa ett intresse för bollspel. En respondent förklarar:

“Jag vill att de ska få prova både nya sporter och sporter som vi redan har provat på och se om de kan utveckla ett intresse. För vi siktar ju mot ett livslångt lärande, och med idrotten kan man inspirera väldigt mycket. Jag vill att man får kunskap när man går från lektionen och tar med sig den framöver. Det är ju inte alla elever som kanske har ett intresse för bollspel och då ska man på något sätt väcka ett intresse hos allihopa.”

(Filip)

Samtliga deltagare beskriver att det är viktigt att idrottslektionerna är roliga. Bollspelet motiveras utifrån kursplanen där det står att eleverna ska få positiva upplevelser av rörelse. En respondent menar att bollspel engagerar många elever. En annan respondent är inne på samma spår och berättar att han planerar sina lektioner utifrån vad han tror att eleverna tycker är roligt. En respondent utvecklar vidare:

“Jag tänker att bollspel ska få eleven att engagera sig och skapa ett intresse för att vara fysiskt aktiva på sin fritid. Det viktigaste för mig är att barnen stimuleras av aktiviteten och får rörelseglädje. Om jag kan få någon som inte tycker att det är roligt och röra på sig så kommer jag försöka göra det. Jag vill att elever får positiva upplevelser av rörelse, jag tror att det kommer avgöra om man på sin fritid både nu och i framtiden kommer att vilja röra på sig.”

(John)

En respondent motiverar däremot bollspelet utifrån ett stycke i kursplanen som beskriver att eleverna ska utveckla en god kroppsuppfattning och tilltro till den egna fysiska förmågan.

Respondenten beskriver:

“En stor fördel med bollspel är att du låter eleverna utforska sitt eget lärande. Man försöker ge de verktyg så gott man kan för att de sen ska kunna göra det själva.”

(Linus)

7.2.2 Eleverna övar på komplexa rörelser i bollspelet

Samtliga respondenter menade att bollspel kan motiveras utifrån rörelsemomentet i det centrala innehållet. Genom bollspel får eleverna öva på komplexa rörelser i lekar, spel och idrotter både inomhus och utomhus. En respondent ger ett exempel:

“Jag skulle säga att bollspelet kopplas till komplexa rörelser. Det är ju olika rörelser eleverna gör beroende på vilken sport man utövar. I bandy är det helt andra rörelser än vad det är i fotboll eller basket exempelvis. Jag vill att eleverna helt enkelt får lära sig hur man sätter ihop flera små rörelser till en större komplex rörelse, inte bara i en sport men i flera sporter.”

(John)

Alla respondenter var ense om att det finns stort tolkningsutrymme i det centrala innehållet och att idrottsläraren har möjlighet att fritt välja vilka bollekar och bollsporter man vill inkludera i undervisningen. En respondent beskriver att inga specifika bollspel nämns i det centrala innehållet och att idrottsläraren därför kan motivera alla typer av bollspel.

Respondenten beskriver närmare:

“Alla går att koppla lika bra. Det är beroende på vilken förmåga man vill träna. Beroende på vilken komplex rörelse jag vill arbeta med så väljer jag en aktivitet. Det beror på helt enkelt vad det är du vill få ut av det. För kunskapskraven, våra läroplaner är så. Det finns så mycket tolkningsutrymme.”

(Linus)

För att öva på komplexa rörelser är vissa bollspel lättare att genomföra, beskriver två respondenter. Basket omnämns som en sport som är lätt att genomföra samtidigt som eleverna får träna på komplexa rörelser i enlighet med det centrala innehållet. En av respondenterna menar att vissa sporter är för komplexa att undervisa i och inkluderar därför sporter som eleverna behärskar sedan tidigare. Respondenten förklarar:

“Basket är ju bra då många känner igen spelet och har en uppfattning om hur det ska vara. Medan handboll inte är något man går ut och spelar på rasten eller så. Visst, handboll är det roligaste men det är också det svåraste. Det tar väldigt mycket tid att försöka lära sig det. Det är samma med volleybollen, den är jättesvår eftersom du inte får hålla i bollen. Den ska ju bara studsas på handen liksom, det är svårt att få eleverna att lyckas med det.”

(Erika)

En annan respondent gör däremot det motsatta och vill istället undvika de vanligaste bollspelen. Respondenten förklarar:

“Jag försöker att undvika de mest traditionella bollspelen som fotboll och basket. Jag vet att det är sporter som barnen kommer i kontakt med på raster eller på fritiden. Jag vill ändå utmana eleverna och jobba med saker som är lite oortodoxt, sådant som de inte är vana med. Då kanske det blir handboll, lite doppboll, testa på rugby och så.”

(Linus)

7.2.3 Eleverna utvecklar fysiska förmågor och dansförmåga

Alla respondenter ansåg dessutom att bollspel kan motiveras utifrån det centrala innehållet som innefattar styrke- och konditionsträning. Genom att utöva bollspel får eleverna både bättre kondition och ökad styrka menade alla respondenter. En respondent menar dock att bollspel även kan motiveras utifrån det centrala innehållet som berör förebyggande av skador. En av respondenterna förklarar:

“Hur kan man få bättre kondition av att spela bollspel oftare och mer regelbundet? Jag försöker få dem att förstå vikten av långsiktig träning men också att förstå risker och förebygga skador. I bollspelet kan man därför få in det

via uppvärmningen exempelvis. Hur stretchar man olika muskelgrupper? Hur värmer man upp på bästa vis inför bollspelet?”

(John)

Två respondenter menade att bollspel även kan motiveras utifrån det centrala innehållet kring samtal om upplevelser och effekter av olika fysiska aktiviteter och träningsformer.

Respondenterna menade att idrottslärare bör samtala med eleverna om deras upplevelser av bollspelet. En respondent ger ett exempel:

“Man bör samtala mer om hur man i olika bollspel kan göra sig fri, avancera, spela försvar, spela anfall och så vidare. Sådana saker är viktiga och jag har märkt att det är sådant som inte alla elever har koll på. Det är ändå termer som ska tas in i den undervisningen.”

(Linus)

Två av respondenterna beskriver att bollspel även kan motiveras utifrån dansmomentet i det centrala innehållet. En respondent gav ett tydligt exempel på hur bollspelet kan kombineras med dans:

“Ibland låter jag eleverna gå och studsa en boll i takt till musiken. Då väljer jag självklart en låt med passande tempo så att de hinner studsa i takt till den låten som spelas. Många elever har svårt för dans. De känner att det är jobbigt och engagerar sig inte särskilt mycket i danslektionerna. Men när en boll blandas in blir det mycket enklare för dem att öva på sin takt- och rytmkänsla.”

(John)

7.3 Klargörande av bedömning i bollspel

Detta avsnitt utgörs av tre olika kategorier och beskriver hur idrottslärare arbetar med bedömning i bollspel. Det framkom att bollspel används för att utvärdera förmåga till komplexa rörelser, förebyggande av skador samt förmåga till att planera och sätta mål för träningen. Respondenterna beskriver även att kommunikationen kring bedömning och betygssättning i bollspel inte sker kontinuerligt under terminen.

7.3.1 Bedömning av komplexa rörelser

Samtliga respondenter menar att elever genom bollspelet kan arbeta mot kunskapskravet som handlar om att eleven ska kunna delta i lekar, spel och idrotter som innefattar komplexa rörelser i olika miljöer. En respondent tydliggör att bollspel inte ingår specifikt i kunskapskraven men att hen gör en egen tolkning av kunskapskravet och motiverar bollspelet utifrån detta kunskapskrav. Respondenten beskriver:

“Det står ju ingenting om boll men en lek kan ju innehålla en boll liksom. Och idrott är ju också ett väldigt brett begrepp för att du kan uppfatta idrott som en grej och jag kan uppfatta idrott som en annan. Men jag tror generellt

att många, när man säger idrott, tänker på liksom fotboll, basket, innebandy att det är liksom idrott.”

(Erika)

Två respondenter berättar att de bedömer eleven utifrån hur eleven varierar och anpassar sina rörelser beroende på aktiviteten. En respondent ger ett exempel:

“Jag tycker det är viktigt att se att eleven kan variera och anpassa sina rörelser till aktiviteten och sammanhanget. Som jag varit inne på tidigare, man gör inte samma rörelser i alla sporter. Ett kast i en bollek kanske kräver mer precision medan ett kast i en annan bollek kräver mer kraft.”

(John)

Då eleverna oftast spelar i lag i bollspelet lyfter samtliga respondenter samarbetsförmågan med klasskamraterna som en viktig del av kunskapskravet kring elevens deltagande i lekar, spel och idrotter som innefattar olika komplexa rörelser. Respondenterna nämner att de tittar på elevens individuella förmågor men i samröre med andra elever i klassen. En respondent beskriver:

“Kan man samarbeta med övriga? Kan eleven förstå sin roll i laget eller lyfta upp andra i klassen? Vi har elever som är väldigt duktiga på bollspel men som gärna bara blir dem som syns. Då har man inte riktigt förstått att det är ett lagspel och att det finns ett samarbete i det hela. De som kan bollspel och är duktiga på det låter de andra delta och de som inte är lika säkra måste se till att delta på så sätt att det hjälper laget.”

(Filip)

En respondent menar att samarbetsförmåga, teknik och en förståelse för spelet är en grund för att kunna delta i bollspel. Respondenten ger ett exempel på vad han bedömer hos eleven:

“Jag bedömer ju utifrån förståelsen för spelet, positionering av sig själv, försvarsspel och anfallsspel. Hur man kan göra sig fri, det hör ihop med samarbete. Sen har vi teknik också som inte går att komma ifrån i sådana här sammanhang. Hur man studsar kastar, passar. Att man får ihop allt det här i ett spel och att man har en förståelse för att det är flera i laget.”

(Linus)

Alla respondenter är ense om att de vill se eleverna utveckla sina förmågor i bollspelet över tid. Respondenterna utvärderar elevens förmågor i början av terminen för att kunna se en utveckling fram tills terminens slut. Respondenterna bedömer elevernas förmåga till komplexa rörelser men tolkar och fokuserar på olika delar i bollspelet. En respondent berättar vad hon anser är komplexa rörelser i handboll och basket:

“Jag tittar på hur väl de får till ett flow i deras rörelse eller i deras spel. I handboll exempelvis skulle jag titta på om eleverna kan göra en riktig stegsättning och hoppa och skjuta. Det är ju verkligen en komplex rörelse. I basket skulle jag säga att jag tittar på om eleverna kan springa och studsa en boll. Det är också jättesvårt för vissa elever.

Det är inte lätt med bollkontroll och öga-hand koordinationen.”

(Erika)

En annan respondent beskriver vad han anser är komplexa rörelser i fotboll:

“Med fotboll kan man träna öga-fot koordination. Man övar på att kontrollera nedre kroppen, alltså fötter och ben samtidigt. Du får en rumsuppfattning också, du behöver tänka på vem du kan passa, vart du kan skjuta, hur försvaret rör sig och så. Då kollar jag förmågan att kontrollera bollen. Det är simultanförmåga i vad eleven klarar att göra samtidigt som den kontrollerar bollen. Sen är det annat som precisionsförmåga i skott och passningar.”

(Linus)

En tredje respondent beskriver vad han anser är komplexa rörelser i innebandy:

“Just i innebandy kan det vara allt från att passa, driva och skjuta bollen. Det som blir så komplext med innebandy är att elever ofta har svårt med att hålla klubban, veta åt vilket håll man ska ha den, att man inte riktigt förstår beroende på om man är högerhänt eller vänsterhänt och att det liksom påverkar ens passningar och skott i spelet.”

(John)

7.3.2 Förebygga skador och utveckla förmåga till planering

En av respondenterna motiverar bollspelet endast utifrån det första kunskapskravet kring komplexa rörelser och inga andra delar i kunskapskraven. De andra tre respondenterna i studien menar dock att man kan nå flera olika kunskapskrav genom bollspel. Två respondenter menar att bollspel kan ses som ett förebyggande medel och refererar till kunskapskravet som kretsar kring förebyggande av skador. En respondent ger ett exempel:

“Det brukar vara kopplat då till uppvärmningarna och stretchingen efter lektionerna. Jag brukar vara tydlig med barnen att när de håller i en uppvärmning eller stretching att gärna beskriva varför man måste stretcha den här muskeln. Eller i uppvärmningen försöka förklara vilka muskler vi ska använda idag. Det är viktigt att eleverna förstår riskerna med olika bollspelsmomenten och hur man kan förebygga de skaderiskerna.”

(John)

Två respondenter menar att bollspelet hör samman med ett annat kunskapskrav som kretsar kring att eleven ska kunna planera sin träning och sätta upp mål för sin fysiska aktivitet.

Respondenten förklarar:

“Man kan registrera sin träning genom en träningsdagbok under två veckors tid och göra en utvärdering av den. Många elever håller ju på med bollspel och då får man tänka ur ett större perspektiv. Vad finns det för fördelar och nackdelar med den valda träningen och vad kan man göra för att utvecklas? Vad kan man få in mer av exempelvis uppvärmning, kondition, styrka? Det blir lite mer teori bakom varför man håller på med en viss idrott eller sport.”

(Filip)

En annan respondent utgår ifrån samma kunskapskrav men gör en annan tolkning.

Respondenten beskriver:

“Det är ju också att man kan sätta upp mål för sig själv. Det behöver inte handla om att planera träning. Man kan sätta upp ett mål liksom för en specifik lektion. Den här lektionen ska jag försöka att passa raka passningar och inte passa snett. Exempelvis om man kör fotboll och ska köra bredsida passningar.”

(Erika)

7.3.3 Kommunikation kring bedömning och betyg i bollspel

Tre respondenter förklarar att kommunikationen kring bedömning och betygssättning i bollspel som moment inte sker kontinuerligt under terminen. En av respondenterna förklarar att han först vid betygssättning berättade för eleverna vilka förmågor som ingår i bedömningen. En annan respondent menade att det är viktigt att elever inte ska känna sig bedömda under varje bollspelslektion. Respondenten beskriver varför:

“Jag gör en pågående bedömning hela tiden men jag försöker att inte fastna i varje moment, varje lektion och gå igenom grunderna. Ibland är det viktiga för mig att de kommer igång och rör på sig istället för att jag ska bryta ner lektionen och ha teknikgenomgångar. Kör nu så får ni röra på er först och främst. Men självklart, ibland går jag in och säger att nu kommer jag att titta extra mycket på det här.”

(Erika)

En annan respondent menade att han inte behövde gå igenom vilka förmågor de bedöms i bollspelet då de är högstadiel elever. Respondenten förklarar:

“Det är inte varje lektion jag ställer mig och förklarar men det är återkommande. Skulle jag stå och förklara under varenda lektion blir det för abstrakt. Jag måste ändå lita på att de är högstadiel elever som förstår tanken. När de lär känna mig och förstår min undervisning ser jag att de förstår sammanhanget. Då blir det lättare att kanske ta det vid återkommande tillfällen men inte hela tiden.”

(Filip)

En tredje respondent efterfrågar en tydligare kursplan för eleverna för att underlätta kommunikationen avseende bedömning och betygssättning i rörelsemomentet. Respondenten beskriver:

“Eleverna har ingen större förståelse för själva innehållet i kursplanen. De ser ju bara ett betyg och vill bara veta vad för bedömning de får. Det är där jag känner att jag skulle vilja se en kursplan som är lite tydligare för elever. Inte bara att idrottslärare ska förstå den utan även att elever lätt ska kunna förstå innehållet. Kursplanen har många ord som är svåra, exempelvis komplexa rörelser. En elev vet ju inte vad en komplex rörelse är och då måste man bryta ned det.”

(Linus)

8. Diskussion

I följande del diskuteras resultatet utifrån tidigare forskning och det valda teoretiska perspektivet. I slutet av avsnittet diskuteras resultatet och dess påverkan i relation till den valda metoden.

8.1 Sättet som idrottslärare i år 7-9 relaterar bollspel som moment till kursplanen och det centrala innehållet

Denna studie visar att bollspel som moment kan motiveras utifrån att elevernas samarbetsförmåga främjas. Elevens meningsfullhet kan stärkas av att vara delaktig i ett sammanhang och ingå i starka, meningsfulla relationer med andra människor i enlighet med Antonovsky (2005). En elev kan därmed anses ha hög meningsfullhet om eleven engagerar sig i lagbollspelet och bidrar till att förstärka sammanhållningen i klassen. Känner eleven att aktiviteten är meningsfull är det stor chans att hen kommer att söka efter resurser vilket på sikt kan öka elevens hanterbarhet. Resurser kan i detta exempel vara att förbättra sin teknik eller lära sig att hantera en boll vilket ökar elevens möjligheter att delta i bollspelet. Ju bättre hanterbarhet, desto större chans att få en förståelse för sin roll i laget eller för aktiviteten generellt. En hög hanterbarhet kan därför stärka elevens begriplighet i bollspelet.

Resultatet i denna studie indikerar att tävlingsmomentet i bollspelet både kan begränsa och stärka elevers meningsfullhet. Då meningsfullhet är en motivationskomponent behöver eleven känna att situationen är värd att lägga ned energi på i enlighet med Antonovsky (2005). De elever som blir omotiverade av tävlingsmomentet kommer att engagera sig i lägre utsträckning vilket har en negativ inverkan på samarbetsförmågan. Att eleverna känner låg meningsfullhet och drar sig undan i bollspelet ökar dessutom risken för eleverna att få en låg känsla av sammanhang. De elever som däremot tycker om tävlingsmomentet kommer att uppleva hög meningsfullhet och engagera sig i bollspelet i större utsträckning. En hög meningsfullhet kan i sin tur leda till att elever söker nya resurser i bollspelet och förbättrar sin hanterbarhet.

Det uttrycks en oro kring att eleverna fokuserar på tävlingsmomentet kopplat till bollspel som moment. Det resulterar i att bollspelet i skolan liknar föreningsidrotten vilket berörs i Karlefors (2002). Resultatet i denna studie visar dock att idrottslärare försöker tona ned tävlingsmomentet och strävar efter att göra en bekväm och trygg undervisning så att alla elever kan delta. Detta är i linje med Redelius et. al (2015) som skriver om hur viktigt det är

för idrottslärare att eleverna ska känna sig bekväma med aktiviteterna på lektionen. Att eleverna ska känna sig trygga och bekväma kan därför ses som en grund till att vilja delta i lektionen och kan kopplas till Antonovskys (2005) definition av meningsfullhet som en motivationskomponent.

Resultatet linjerar med Thedin-Jakobsson (2004) som skriver att det viktigaste för idrottslärarna är att eleverna tycker att ämnet idrott och hälsa är roligt. Det framträder en vilja att göra roliga bollspelslektioner som motiverar eleverna till fysisk aktivitet. Idrottslärarna vill även ge eleverna en grund i olika bollspel vilket i sin tur kan ge eleverna en hög hanterbarhet. Eleverna får utöva sporter som ger dem nya resurser och förmågor. Det framgår i studien att idrottslärarna vill att eleverna ska ta med sig kunskapen från idrottslektionen och vara fysiskt aktiva på fritiden. Genom roliga bollspelslektioner kan eleverna därmed få både en hög meningsfullhet och en hög hanterbarhet. En motiverad elev är dessutom mer benägen att söka efter nya resurser och öka sin hanterbarhet på eget håll utanför skoltid.

Resultatet visar att det finns ett stort tolkningsutrymme för vad en komplex rörelse är. Detta faller i linje med Seger (2014) som skriver att det finns ett stort utrymme för egen tolkning inom idrottsämnet. Denna studie visar att kursplanen inte anses ge tillräckliga direktiv vilket gör att olika bollsporter väljs på lektionerna för att utveckla elevernas förmåga till komplexa rörelser. Eleverna lär sig inte samma förmågor då de utövar olika bollspel på lektionerna. Detta leder till att eleverna har med sig olika erfarenheter under livets gång och får olika fysiska och mentala resurser i enlighet med Antonovsky (2005). De elever som främst utövar sporter som fotboll och basket får en hög begriplighet och en hög hanterbarhet i de sporterna men en låg begriplighet och en låg hanterbarhet i sporter som de inte fått utöva på lektionerna, exempelvis volleyboll eller handboll. I framtiden riskerar eleverna att få en låg känsla av sammanhang när de spelar sporter som de inte stött på i sina idrottslektioner.

Det framgår att det är viktigt att samtala med eleverna om deras upplevelser för att de ska få en större förståelse för aktiviteten. Resultatet stämmer överens med Redelius et. al (2015) som skriver att idrottslärare inte förklarar för eleverna vad de ska lära sig i bollspelet. Eleverna får inte möjligheten att samtala om vad de behöver göra i bollspelet vilket hämmar elevernas förståelse för spelet och för sin roll i laget. Eleverna kan anses få en låg begriplighet då Antonovsky (2005) menar att individen behöver förstå vad det är som ska göras för att situationen ska upplevas som sammanhängande. Utan en större förståelse för aktiviteten kan eleven inte delta fullt ut i bollspelet vilket förstärker tesen om att en låg

begriplighet hör ihop med en låg hanterbarhet i enlighet med Antonovsky (2005). Bristen på samtal kring bollspelet som moment riskerar således att ge eleverna en låg känsla av sammanhang.

8.2 Sättet som idrottslärare i år 7-9 relaterar bollspel som moment till kunskapskraven

Det framgår att eleverna bedöms i hur väl de kan delta i lekar, spel och idrotter som innefattar komplexa rörelser. Det finns dock inte tydliga riktlinjer avseende hur eleverna ska bedömas i de komplexa rörelserna vilket ger ett stort tolkningsutrymme för idrottslärare. Det är olika bollspel som utövas i undervisningen vilket gör att även bedömningen av olika förmågor skiljer sig åt. Detta stämmer överens med Annerstedt och Larsson (2010) som skriver att idrottslärare har en egen procedur för hur de ska bedöma eleverna i rörelsemomentet då kursplanen inte ger tillräckliga direktiv. Resultatet antyder att förmåga till samspel anses vara en förutsättning för att kunna delta i lagbollspel. Eleverna bedöms således utifrån sin förmåga att samarbeta och stötta sina klasskamrater. Detta kan knytas an till Annerstedt och Larsson (2010) som skriver att idrottslärare går på en magkänsla vid bedömning samt tittar på elevers attityder och beteenden under lektionerna.

Det framgår i resultatet att eleverna bedöms i olika tekniska förmågor och hur väl de anpassar sina rörelser till olika aktiviteter. De områden som berörs är exempelvis att eleven förstår vart man ska stå och hur man kan göra sig fri samt hur man studsar, kastar eller passar en boll. Utöver det bedöms eleven i sin förståelse för spelet, exempelvis att ett kast i en bollek kräver mer kraft medan ett kast i en annan bollek kräver mer precision. Då begriplighet beskrivs som den näst viktigaste komponenten behöver eleven därmed förstå situationen innan hen försöker hantera den i enlighet med Antonovsky (2005). Utifrån resultatet i denna studie behöver eleverna ha både begriplighet och hanterbarhet i bollspelet för att kunna arbeta mot kunskapskravet kring anpassning av rörelser till olika aktiviteter.

Resultatet visar att eleverna bedöms i om de kan förebygga skador och beskriva de risker som finns i bollspelet som moment. Eleverna kan anses ha en hög begriplighet om eleverna får en förståelse för vad som kan leda till en skada i bollspelet. Detta minskar risken för att eleverna ska bli överraskade vid eventuella skador i bollspelsaktiviteterna. Eleverna kan därmed få både en hög begriplighet och hanterbarhet då de får värdefulla kunskaper om varför det är bra att värma upp och stretcha musklerna samt hur man kan värma upp och stretcha musklerna.

Eleverna kan arbeta mot detta kunskapskrav genom att exempelvis hålla i en uppvärmning innan bollspelsaktiviteten eller stretching efter bollspelsaktiviteten.

Resultatet visar att elever bedöms i huruvida de kan sätta upp mål och planera sin träning kopplat till bollspel som moment. Det framgår att detta kunskapskrav är teoretiskt i jämförelse med andra moment i idrottsämnet som är praktiska. Eleverna kan göra en träningsdagbok i två veckors tid och utvärdera bollspelet ur ett konditions- och styrkeperspektiv exempelvis. Denna studie visar därmed att eleven kan få en hög begriplighet genom att få en större förståelse för olika fördelar och nackdelar med sin valda träningsform. Om eleven vet hur man ska agera för att möta de krav som ställs på en kan eleven anses ha en hög begriplighet i enlighet med Antonovsky (2005). Det kan vara så att eleven i sin utvärdering exempelvis märker att hen behöver lägga ner mer tid på styrke- och konditionsträning då det kan gynna hens deltagande i bollspelet.

Det framgår att det inte tydliggörs för eleverna vilka förmågor i bollspelet de bedöms i. Det förutsätts att eleverna förstår tanken med undervisningen och att det viktigaste är att eleverna rör på sig. Detta faller i linje med Redelius et. al (2015) som skriver att idrottslärare vill påbörja de fysiska aktiviteterna så fort som möjligt och inte vill överkomplicera lektionerna. En konsekvens kan dock vara att eleverna får en låg begriplighet då de inte förstår vilka förmågor som bedöms i bollspelet och därför inte vet vilka förmågor de behöver förbättra. Eleverna behöver förstå kraven som ställs på en och hur de kraven ska mötas i enlighet med Antonovsky (2005). Detta riskerar även att ge eleven en låg hanterbarhet vilket ökar risken för att hen ska få en låg känsla av sammanhang vad gäller bedömning i bollspel. Elevens meningsfullhet blir därmed avgörande i sökandet efter resurser till att både delta och få betyg i bollspelet.

Resultatet visar att kursplanen behöver förtydligas för att kommunikationen kring bedömning i bollspel ska bli bättre. Komplexa rörelser anses vara ett svårt begrepp att förklara för en elev. Detta kan kopplas till en studie av Seger (2014) som skriver att idrottslärare ser svårigheter i att bedöma eleverna i rörelsemomentet på grund av diffusa ramar i kursplanen. En anledning till varför idrottslärare inte kommunicerar med eleverna om rörelseförmågorna kan vara för att de själva tycker att riktlinjerna är otydliga. Redelius et. al (2015) skriver att det inte finns ett tävlingsmoment i dans och styrketräning vilket gör att idrottslärare lättare kan klargöra för eleverna vilka förmågor de övar på i de momenten. Det kan vara så att

idrottslärares klargöring av vilka förmågor de tittar på i bollspelet krockar med tävlingsmomentet som får elever tro att syftet med lektionen är att vinna matchen.

8.3 Metoddiskussion

Rapportförfattarna anser att resultatet är tillförlitligt då studiens frågeställningar och syfte har besvarats utifrån den valda metoden. Valet av semistrukturerade intervjuer anses ha varit en fördel då följdfrågorna gav möjligheten att få tillräckligt med djupa svar. Om rapportförfattarna hade valt en kvantitativ metod, i form av enkätfrågor, hade det genererat resultat som varit tillämpbara och generella utifrån en nationell nivå. Rapportförfattarna hade i sådana fall kunnat nå en större population och inkludera fler idrottslärare i studien, exempelvis från flera städer och i olika åldrar. Nackdelen med en kvantitativ metod är att de erhållna svaren inte genererar samma djup och förståelse för det undersökta ämnet. En kvalitativ metod valdes då det linjerade med studiens syfte.

En faktor som riskerar att påverka studiens resultat är att rapportförfattarna genomfört intervjuerna var för sig. Det medför att vissa frågor kan ha formulerats olika och att respondenterna i sin tur uppfattat frågan annorlunda. En annan faktor som kan påverka studiens resultat är att samtliga respondenter valde att intervjuas över Zoom. Respondenterna fick välja om de ville intervjuas på plats eller över Zoom på grund av rådande pandemi. Som en konsekvens har rapportförfattarna inte fått någon närhet till respondenterna.

Då internetuppkopplingen brustit vid enstaka tillfällen har enstaka ord i intervjun inte kunnat transkriberas vilket kan försämra studiens validitet. Rapportförfattarna anser dock att validiteten i studien är god då det respondenterna pratade om var tydligt nog i sammanhanget. Orden som försvunnit på grund av den bristande internetuppkopplingen anses därför inte ha större inverkan på resultatet.

9. Slutsats

Denna studie förstärker bilden av att bollspel är frekvent förekommande i idrottsundervisningen. Bollspel är bra för att främja samarbetsförmågan och utveckla individuella förmågor. Utöver det är bollspel ett bra sätt för eleverna att få öva på komplexa rörelser och lära sig att kombinera olika kroppsdelar i de bollspelen som förekommer i undervisningen. Respondenterna är tydliga med att bollspel kan främja fysiska förmågor som kondition och styrka men även dansförmåga.

Resultatet visar att respondenterna försöker få eleverna att skapa ett intresse för fysisk aktivitet. Det framgår även att eleverna via bollspel kan få en teoretisk kunskap i hur skador kan förebyggas samt hur man planerar sin träning. Det framkommer dock att bollspelet kan inverka negativt på grund av tävlingsmomentet. Resultatet indikerar även att kursplanen är otydlig och lämnar utrymme för tolkningar vid bedömning.

10. Vidare forskning

Då en ny läroplan införs nästa år, Lgr22, bör framtida studier invänta den kommande läroplanen. I en framtida undersökning kan rapportförfattare undersöka mellan- och högstadieelevers uppfattningar avseende bollspel. Initialt bör en kvalitativ studie genomföras för att fånga elevers uppfattningar och tankar om bollspelet. För att bekräfta att resultatet är giltigt för en större population bör denna studie kompletteras med en kvantitativ undersökning där fler respondenter inkluderas.

Det hade även varit av intresse att observera idrottslärares lektioner på plats för att se hur bollspelsundervisningen går till och höra hur idrottslärare motiverar sina val av aktivitet. Rapportförfattarna bör dock ta hänsyn till att detta tillvägagångssätt är mer tidskrävande. Lektionerna hade behövt observeras under en längre period för att få en helhetsbild av hur idrottslärarna undervisar i bollspel. På så vis hade man kunnat kombinera observationer med intervjuer för att se om deras undervisning stämmer överens med vad de berättar i intervjuerna. Ett annat förslag är att kombinera intervjuer med både idrottslärare och elever för att fånga elevernas tankar direkt efter lektionen.

11. Källförteckning

- Antonovsky, A. (2005). *Hälsans mysterium*. (2 uppl.). Natur Kultur Akademisk.
- Annerstedt, C. & Larsson, S. (2010). I have my own picture of what the demands are...: Grading in Swedish PEH – problems of validity, comparability and fairness. *European Physical Education Review*, 16(2), s. 97–115.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: TPB.
- Englund, T. (1992). Skolans samhällsbild. I E. Wallin (Red.), *Från folkskola till grundskola: tio forskare vid Pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, belyser utvecklingen under 150 år i anslutning till folkskolejubiléet*. Uppsala: Pedagogiska institutionen.
- Engström, L. (1968). *Gymnastikundervisningen i årskurs 8: resultat av en enkät till gymnastiklärare rörande ämnets innehåll och målsättning*. Stockholm: Rapport från Pedagogisk-psykologiska institutionen, Lärarhögskolan i Stockholm.
- Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. (1. uppl.) Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Johansson, U. (2000). *Normalitet, kön och klass: liv och lärande i svenska läroverk 1927-1960*. Tavelsjö: U. Johansson.
- Larsson, H. (2004). Vad lär man sig på gympan?: elevers syn på idrott och hälsa i år 5. *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. (S. 123-148).
- Larsson, H. (2016). *Idrott och hälsa: i går, i dag, i morgon*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Larsson, H., Lundvall, S., Meckbach, J., Peterson, T. & Quennerstedt, M. (Red.) (2016). *Hur är det i praktiken? Lärare utforskar ämnet idrott och hälsa*. (1. uppl.) Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan.
- Levin, L. (1968). *Observationer av elevaktiviteter under gymnastiklektioner*. Göteborg: Rapporter från Pedagogiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Lindroth, J. (1987). *Idrott mellan krigen: organisationer, ledare och idéer i den svenska idrottsrörelsen 1919-1939*. Stockholm: HLS.

- Lindroth, J. (1993). *Gymnastik med lek och idrott: för och emot fria kroppsövningar i det svenska läroverket 1878-1928*. Stockholm: HLS Förlag.
- Lundquist Wanneberg, P. (2004). *Kroppens medborgarfostran: kropp, klass och genus i skolans fysiska fostran 1919-1962*. Åkersberga: Pia Lundquist Wanneberg.
- Lundvall, S. & Meckbach, J. (2004). "Fritt och omväxlande!": lärares bakgrund och tankar om sitt yrke. *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. (S. 70-80).
- Karlefors, I. (2002). *Att samverka eller-?: om idrottslärare och idrottsämnet i den svenska grundskolan*. Diss. Umeå: Univ., 2002. Umeå.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. (4 uppl.). Studentlitteratur AB.
- Redelius, K., Quennerstedt, M. & Öhman, M. (2015). Communicating aims and learning goals in physical education: part of a subject for learning? *Sport, Education and Society*. (S. 641-655).
- Sandahl, B. (2005). *Ett ämne för alla?: normer och praktik i grundskolans idrottsundervisning 1962-2002*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2005. Stockholm.
- Sandahl, B. (2013). Från exercis och dagövningar till idrott och hälsa – skolans fysiska övningar. I H. Bolling & L. Yttergren (Red.), *200 år av kroppsbyggnad: Gymnastiska centralinstitutet/Gymnastik- och idrottshögskolan 1813-2013*. (1. uppl., s. 219-237). Stockholm: Gymnastik- och idrottshögskolan.
- Seger, I. (2014). *Betygsättningsprocess i ämnet idrott och hälsa: en studie om betygsättningsdilemman på högstadiet*. Lic.-avh. Örebro: Örebro universitet, 2014. Örebro.
- Skolinspektionen. (2010). *Mycket idrott och lite hälsa: Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa*.
- Skolinspektionen. (2018). *Kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa i årskurs 7–9*.
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2012). *Bedömningsstöd i idrott och hälsa årskurs 7–9*. Stockholm.

Skolöverstyrelsen. (1969). *Läroplan för grundskolan*.

Skolöverstyrelsen. (1980). *Läroplan för grundskolan*.

Thedin Jakobsson, B. (2004). Basket, brännboll och så lite hälsa!: lärares uppfattning om vad hälsa innebär i ämnet idrott och hälsa. *Mellan nytta och nöje: bilder av ämnet idrott och hälsa*. (S. 99-122).

Tidén, A. (2009). Bollspel och hälsa. I Teng, G., Halling, A. & Ronglan, L.T. (red.) *Ballspill over grenser: skandinaviske tilnæringer til læring og utvikling* (1. uppl., s. 153-166). Oslo: Akilles.

Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo94: Lpf94*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Wiorek, D. (2009). Lärares överväganden. I Teng, G., Halling, A. & Ronglan, L.T. (red.) *Ballspill over grenser: skandinaviske tilnæringer til læring og utvikling* (1. uppl., s. 115-129). Oslo: Akilles.

Yttergren, L. (1996). *Bollspelens uppkomst och utveckling: några idéhistoriska reflexioner*. Stockholm: Idrottshögskolan.

Bilaga 1 - Missivbrev

Hej!

Vi är två studenter som läser ämneslärarprogrammet på Gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm. Vi är inne på vår femte termin och har fått i uppgift att göra en vetenskaplig undersökning som sedan ska presenteras i en uppsats. Den preliminära titeln för uppsatsen just nu är: "Äsch, det är bara att kasta ut bollen!". Vi undrar om du som undervisar i Idrott och hälsa på högstadiet vill delta i undersökningen.

Syftet med vår studie är att undersöka hur idrottslärare på högstadiet arbetar med bollspel i undervisningen kopplat till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven. Vi undrar om du hade velat ställa upp på en intervju, antingen över Zoom eller på plats beroende på vad som passar dig bäst.

Vi tar hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Du får själv bestämma om du vill delta och när som helst kan du välja att dra dig ur. Ditt deltagande behandlas konfidentiellt på så vis att inga obehöriga kan ta del av intervjuerna. Endast vi och vår handledare kommer ha tillgång till materialet. Svaren som samlas in kommer endast användas för studiens ändamål och inte i några andra syften.

Har du några frågor eller funderingar kan du kontakta oss eller vår handledare för mer information.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Adis Alagic

Student

Mail:

adis.alagic@student.gih.se

Telefonnummer:

07x-xxxxxxx

Sara Bayat

Student

Mail:

sara.bayat@student.gih.se

Telefonnummer:

07x-xxxxxxx

Sandra Jederud

Högskolelektor

Mail:

sandra.jederud@gih.se

Bilaga 2 - Intervjuguide

Personliga frågor

- Vad gick du för utbildning?
- När tog du examen? Var tog du examen?
- Hur länge har du arbetat som idrottslärare?
- Hur mycket av den tiden har varit på högstadiet?
- Vad har du för erfarenheter av idrott eller bollspel på fritiden?

Bollspel i undervisningen

- Varför använder du dig av bollspel i din undervisning?
- Vilket/vilka bollspel använder du mest? Är det några du föredrar/undviker och varför?
- Vad ser du för för- och nackdelar med bollspel i undervisningen?

- Hur motiverar du valet av bollspel i förhållande till kursplanen för Idrott och hälsa?
- Vilka delar ur det centrala innehållet känner du att du arbetar mest med när det är bollspel i undervisningen?
- Vilka delar ur kunskapskraven kopplar du till undervisningen i bollspel?

- Vilka förmågor tittar du på hos eleverna? Vilka förmågor lär eleverna sig av att spela bollspel? Hur klargör du för eleverna vilka förmågor det är de ska öva på?
- Vilka bollspel går att koppla enklare till kursplanen än andra? Varför väljer du vissa bollspel framför andra?
- Hur stor del av din undervisning på i Idrott och hälsa består av bollspel i förhållande till andra moment?

- Hur bedömer du eleverna i bollspel i förhållande till vilka kunskapskrav? Kan du ge något exempel på hur du gör när du bedömer bollspel som moment?
- Ser du några svårigheter i att använda dig av bollspel som moment? Både utifrån centralt innehåll och kunskapskrav?

Avslutning

- Har du något du vill tillägga?
- Vill du att vi skickar arbetet till dig i efterhand?

Bilaga 3 - Litteratursökning

I bilagan Litteratursökning ska du återge de sökningar du har gjort för att hitta tidigare forskning inom ditt ämnesområde.

Syfte och frågeställningar:

Syftet med denna studie är att undersöka hur idrottslärare i år 7-9 motiverar sitt val av bollspel som moment i relation till kursplanen, det centrala innehållet och kunskapskraven. Utifrån syftet har följande frågeställningar formulerats.

- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kursplanen och det centrala innehållet i idrott och hälsa?
- På vilket sätt motiverar idrottslärare i år 7-9 bollspel i relation till kunskapskraven i idrott och hälsa?

Vilka sökord har du använt?

Ämnesord och synonymer svenska	Ämnesord och synonymer engelska
<i>bollspel, bollekar, bollspelsdidaktik, rörelseförmågor, idrottslärare, idrott och hälsa, Lgr 69, Lgr 80, Lpo 94, Lgr 11, Antonovsky, KASAM, Vetenskapsrådet, bedömning, betygssättning</i>	<i>ballgames, ball, game, health, physical education, PE, PE teachers, learning subject, grading, grades, teaching games</i>

Var och hur har du sökt?

Databaser och andra källor	Sökkombination
<i>Google</i>	<i>bollspel, bollspelsdidaktik, rörelseförmåga</i>
<i>Google Scholar</i>	<i>bollspel, bedömning, betyg, Lgr 69, Lgr 80</i>
<i>PubMed</i>	<i>physical education, ball games, learning</i>
<i>DiVA publikationsdatabas</i>	<i>bollspel, bollekar, idrott och hälsa, KASAM</i>

Kommentarer

Rapportförfattarna började tidigt med att leta efter relevant litteratur och vetenskapliga artiklar. Litteratursökningen var till stor hjälp i början när den röda tråden i studien skulle utformas. De databaserna som användes främst var Google Scholar och DiVA.